

A teacher' life experience at enhancing the attraction of the history lesson

Amena Najafzadeh*

Master of Iranian History of Islamic Period and Secretary of District 1 Shahriar, Iran

(Received: 25 October, 2020; Accepted:3 September, 202۲)

Abstract

History is the science of studying and investigating the performance of the ancestors, but is not limited to the past. The main purpose of this science is to find solutions for drawing the future horizons of the human life. Historical events are like tools and materials whose recognition and critique will strengthen individual, social, and national identities in addition to preservation and continuity of the heritage of the ancestors. Many of today's societal problems appear to be rooted in the past, and exploring and seeking out the useful solutions applied by the past statesmen can be an instruction guide in today's world. The present article is part of the life experiences of teaching history in schools and it has been attempted to collect, with regard to the content of the textbooks, educational activities and methods that have had positive effects on deepening the teaching and learning process; and to perform them in various classrooms and grades, accurately and precisely; and to record daily reports; some of which have been prepared as an article.

Keywords: History, Learning, Students, Teacher.*

* Corresponding Author, Email: amenehnajafzadeh@yahoo.com

DOR: [20.1001.1.28211014.1401.3.2.4.4](https://doi.org/10.1001.1.28211014.1401.3.2.4.4)

تجربه زیسته یک دبیر در افزایش جذابیت درس تاریخ

آمنه نجف زاده*

کارشناس ارشد تاریخ ایران دوره اسلامی و دبیر تاریخ ناحیه ۱ شهریار
(تاریخ دریافت: ۲ دی ۱۴۰۱؛ تاریخ پذیرش: ۳ دی ۱۴۰۱)

چکیده

تاریخ، علم مطالعه و بررسی عملکرد پیشینیان است، اما در گذشته محدود و محصور نیست. هدف اصلی این علم، یافتن راهکارهایی برای ترسیم افق‌های آینده زندگی انسان‌هاست. رویدادهای تاریخی مانند ابزار و مصالح می‌باشند که شناخت و نقد و بررسی آنها علاوه بر حفظ و تداوم میراث گذشتگان، باعث تحکیم هویت فردی، اجتماعی و ملی خواهد شد. به نظر می‌رسد بسیاری از معضلات کنونی جوامع، ریشه در گذشته دارد و کنکاش و جستجو و استخراج راهکارهای مفید دولتمردان گذشته، می‌تواند راهنمای عمل در جهان امروز باشد. نوشته حاضر، بخشی از تجارب زیسته آموزش درس تاریخ در مدارس می‌باشد و با توجه به محتوای کتاب‌های درسی، فعالیت‌های آموزشی و روش‌هایی که در تعمیق فرایند یاددهی و یادگیری نتایج مثبت داشته‌اند، جمع‌آوری شده و با دقت و نکته‌سنجی در کلاس‌ها و پایه‌های مختلف درسی، اجرا و به صورت گزارشات روزانه یادداشت گردیده که بخشی از آن به شکل مقاله ارائه شده است.

واژگان کلیدی: تاریخ، یادگیری، دانش‌آموزان، معلم.

مقدمه

در جوامع و فرهنگ‌های مختلف، نظام تعلیم و تربیت از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و در این میان، معلم نقش محوری و کلیدی ایفا می‌کند. وجود معلمان علاقمند و باانگیزه به طور حتم در بهبود شیوه‌های آموزشی و یادگیری اثربخش توسط دانش‌آموزان، تأثیرگذار می‌باشد (رئوف، ۱۳۷۹: ۵۲). تحقق اهداف آموزشی، منوط به برقراری ارتباط کامل و مؤثر بین معلم و فراگیران است (سیف، ۱۳۸۷: ۱۴۸). مسلط بودن و استفاده از روش‌های یادگیری متنوع و خلاق در فرایند تدریس، به هنر و توانمندی‌های معلمان مربوط می‌شود و به کار بستن آنها می‌تواند قدرت تفکر، استدلال، اظهارنظر، تفکر انتقادی و همچنین اعتماد به نفس فراگیران را افزایش دهد (جاودانی، ۱۳۹۱: ۴۹). برای این اساس، کلاس درس تاریخ محل تعقل، اندیشه‌ورزی، تجزیه و تحلیل و نقد رویدادهاست. حفظ کردن محض مطالب این درس ممکن است شناخت و آگاهی ما از گذشته را تقویت نماید، اما کلاس درس را دچار روزمرگی نموده و بازده کیفی درس را کاهش می‌دهد و در نهایت، دلسردی دانش‌آموزان را به دنبال دارد. دبیر تاریخ باید توانمندی‌های خود را در ارائه درس، نحوه بیان مطالب و هدایت بحث‌های مطرح شده، همچنین در کلاس‌داری و کنترل کلاس به کار گیرد و تلاش نماید تا کلاسی سرزنده و شاداب داشته باشد، بطوریکه دانش‌آموزان با علاقه و انگیزه در کلاس حاضر شده و منتظر شروع درس تاریخ باشند و از این زنگ لذت ببرند.

مفهوم تجربه زیسته نقش معرفتی دارد و از رهگذر ارتباط با مخاطب و رابطه انتقالی پدید می‌آید. مفهوم این واژه به آلمانی *erlebnis* می‌باشد که از حیات داشتن و زنده بودن ریشه گرفته و به معنی تجربه حیات و زندگی است که از تجربیات مستقیم شخص حاصل می‌شود. واژه مخالف آن، *erfahrung* به معنای دانشی است که از دیگران کسب می‌شود (دهباشی، ۱۳۹۰: ۱۱۲). این اصطلاح را در زبان انگلیسی می‌توان با سه واژه ترجمه نمود: *experience* به معنی تجربه، *event* به معنی رویداد و *adventure* به معنی ماجرا که معادل ترکیب تجربه زیسته در زبان فارسی است و نوعی تجربه زندگی محسوب می‌شود که بر آگاهی آدمی استوار است (روزنامه آرمان ملی، نسیم نیستان، ۱۳۹۷). در این مقاله، به شرح و بررسی برخی از تجارب زیسته آموزش تاریخ در طی بیست و سه سال تدریس خواهیم پرداخت که نتایج مثبت و سازنده‌ای به دنبال داشته است؛ راهکارها و پیشنهادهای نیز در جهت گسترش و ارتقاء این رویه ذکر گردیده است.

هدف پژوهش

بررسی و تبیین و به اشتراک گذاشتن ایده‌ها و روش‌های جذاب و اثربخش که توسط نگارنده در فرایند یاددهی و یادگیری درس تاریخ در مدارس مورد استفاده قرار گرفته و منجر به ارتقاء انگیزه فراگیران و علاقمندی آنها به این درس شده است.

ایجاد پل ارتباطی گذشته به حال (کاربردی کردن درس تاریخ)

تلفیق آموخته‌های جدید و پیوند یافتن آن با آموخته‌های قبلی در فرایند یاددهی و یادگیری امری مهم محسوب می‌شود. زیرا انسان‌ها همواره در حال کنکاش برای کشف و شناسایی روابط میان پدیده‌ها می‌باشند؛ لذا محتوا و مواد

آموزشی که شبیه به یکدیگر باشند، آسان‌تر درک می‌شوند (شعبانی، ۱۳۸۳: ۲۲). از جمله تجارب تدریسم فراهم آوردن شرایط خاصی در فضای کلاس درس تاریخ بوده که این درس از درسی حافظه‌محور خارج شده و به درسی کاربردی تبدیل شود. در این راستا تلاش نمودم تا مباحث مختلف درس را از چهارچوب و محدوده زمانی گذشته خارج نموده و آن را به زندگی کنونی پیوند دهم. به دانش‌آموزانم تأکید نمودم که هنر خواندن تاریخ، حفظ کردن محض مطالب آن نیست بلکه هر کدام از شما می‌توانید نقش یک کارآگاه را ایفا کنید، یعنی در کنار رویدادها و حوادث، توقف داشته باشید و زمینه‌های رویدادها و نتایج آن را در کنار فراگیری محتوای رویدادها، جستجو نمایید؛ آن رویدادها را با وقایع عصر کنونی مقایسه کنید، به کشف و بررسی وجوه مشترک حوادث گذشته و حال پردازید و برای حل مشکلات و معضلات زمان حال، پیشنهاداتی ارائه و اظهارنظر نمایید. اگر با این شرایط، ذهن‌های شما توانمندی و قدرت جستجو و کاوش را برای یافتن راهکارهای کاربردی بدست آورد، به جرأت می‌توان گفت که مطالعه درس تاریخ، یک ثمره و بازده تازه و یا به اصطلاح، محصولی کاربردی تولید نموده که همان دیدگاه‌های نو و بسط‌یافته شما می‌باشد. در این صورت این درس، به یک درس کاربردی تبدیل خواهد شد.

مطرح شدن این راهکار، علاقمندی دانش‌آموزانم را به درس تاریخ افزایش داد و در بسیاری از موارد در کلاس‌های درس رشته انسانی، دانش‌آموزان به بررسی رویدادهای گذشته و حال، و پل ارتباطی میان این دو می‌پردازند و دلایل موفقیت‌آمیز بودن برنامه‌ها و سیاست‌های برخی از حکومت‌گران گذشته را استخراج نموده و با شرایط کنونی جامعه مقایسه می‌نمایند. چند مورد از این راهکار که در کلاس‌های تاریخ پایه دهم، یازدهم و دوازدهم ارائه شده است، بعنوان نمونه مطرح می‌گردد:

در صفحه ۲۲ تاریخ ۳ پایه دوازدهم (درس ۲)، از اقدامات مفید اقتصادی کریم خان زند بحث شده است و اینکه وی در مقام وکیل‌الرعیای موفق شده بر مشکلات اقتصادی موجود غلبه نماید و قیمت‌ها را تثبیت نموده و رضایت مردم را بدست آورد. با مطالعه این مطلب، سؤالی برای دانش‌آموزان مطرح می‌شود که دلایل موفقیت کریم خان در این امر، چه بوده است و چرا امروز ما با مشکلات اقتصادی و افزایش نرخ اجناس مواجه هستیم؟ دانش‌آموزان علاقمند می‌شوند که درباره این مسئله تفکر نمایند و راه‌حلی را در ذهن خود طراحی و در رابطه با آن بحث کنند. نتیجه این بحث‌ها، تولید فکر تازه در ذهن دانش‌آموزان می‌باشد و این درس را با زندگی زمان حال پیوند می‌دهد.

در صفحه ۱۴۰ درس تاریخ ۲ پایه یازدهم (درس ۱۳)، درباره تدابیر و راهکارهای شاه عباس در اداره صحیح مملکت توضیحاتی ارائه شده است، مانند توسعه رفاه و آسایش عمومی و امنیت در کشور که اقدامی ارزشمند محسوب می‌شود و یا استفاده از مشاوران آگاه، شایسته و خردمند بدون در نظر گرفتن پایگاه اجتماعی آنها. این مباحث نیز قابل تأمل می‌باشند که می‌توان آن را با شرایط کنونی جامعه تطبیق داد و از دانش‌آموزان درخواست کرد که درباره این اقدامات، اندیشه‌ورزی نموده و درباره نحوه مشارکت افراد متخصص و نخبه در اداره امور، نظر دهند یا راهکار ارائه نمایند.

در صفحه ۱۰۵ درس تاریخ ۱ پایه دهم (درس ۱۱)، از قوانین و مقررات مشخص و معینی بحث شده و اینکه این اصول و قوانین، قدرت و اختیارات پادشاه را محدود می‌کرد. این مورد نیز می‌تواند از دیگر نمونه‌هایی باشد که

دانش‌آموزان در رابطه با آن، سؤال و تفکر نمایند که ممکن است علت موفق بودن دولتمردان و حکمرانان گذشته، مشخص بودن چهارچوب اختیارات و وظایفشان بوده باشد.

همچنین در صفحه ۱۴۲ درس تاریخ ۱ پایه دهم (درس ۱۵)، می‌خوانیم که در عصر خسروانشیروان، جنبش علمی قابل توجهی پدید آمد زیرا پادشاهان ساسانی اهل علم و دانش بودند و به ایجاد مراکز علمی اقدام می‌کردند و دانشگاه بین‌المللی گندی‌شاپور در زمان خسروانشیروان، محل حضور دانشمندان و فلاسفه جهان باستان بود که بدون توجه به تفاوت‌های قومی و دینی، در فعالیت‌های علمی با یکدیگر مشارکت و همکاری داشتند؛ و یا استقبال و پذیرایی خسروانشیروان از فلاسفه رانده شده از مراکز علمی روم و بکارگیری آنها در مراکز علمی ایران و حمایت‌های مادی و معنوی از نخبگان عصر، می‌تواند کنجکاو در ذهن دانش‌آموزان فراهم نماید که بنا به چه دلایلی در دوره حکومت خسروانشیروان، ما شاهد جذب نخبگان ملل گوناگون در مراکز علمی خود هستیم ولی در عصر کنونی، با مشکل فرار مغزها و نخبگان مواجه می‌باشیم و چه راهکارهای عملی می‌تواند برای حل این مسئله مفید باشد؟

دبیر تاریخ باید مجهز به دانش روز باشد و در کنار تدریس، به تحقیق و پژوهش هم بپردازد و سؤالات دانش‌آموزان را به سوی مطالعات بیشتر یا پروژه‌های تحقیقاتی هدایت نماید.

به چالش کشیدن ذهنیات تثبیت شده دانش‌آموزان (هنر معلم تاریخ)

برای شکستن ذهنیات پیشین و ورود به عرصه‌های نوین، تکنیک‌های گوناگونی ابداع گردیده است که یکی از متداول‌ترین آنها، تفکر موازی می‌باشد. ادوارد دوبونو، خالق این شیوه، روش معمول تفکر را مانند حفر گودالی توصیف می‌کند که با افزایش اطلاعات فرد، همان گودال عمیق‌تر می‌شود؛ در حالی که تفکر موازی، نگاه فرد را به نقاط جدید معطوف می‌سازد و اطلاعات و تجربیات جدید صرفاً به اندیشه‌های قبلی افزوده نمی‌شود، بلکه آنها را تغییر داده و الگو و ساختار جدیدی را ایجاد می‌کند (الوانی، ۱۳۷۸: ۴۸). بر این اساس، دبیر تاریخ قادر است و باید این توانایی را داشته باشد که با مطرح کردن موضوعات چالش‌برانگیز، بخشی از ذهنیات دانش‌آموزان را زیر سؤال ببرد و آنها را به سوی انجام فعالیت‌های تحقیقی و پژوهشی هدایت نماید. طرح اینگونه مباحث در کلاس درس، نوعی بازنگری بر افکار و ذهنیات دانش‌آموزان است و برای بسیاری از آنها جذابیت دارد و شرایطی برای آنان فراهم می‌شود که تجدیدنظری بر اندیشه‌ها و افکار خود داشته باشند و بدون تأمل و تفکر، انباشته‌های ذهنی دیگران را اقتباس نمایند و خود ذهنی فعال، پویا و انتقادی داشته باشند.

اجرای این مورد در رشته‌های مختلف، بخصوص رشته معارف اسلامی، از اهمیت بسزایی برخوردار است. بعنوان مثال، در کتاب تاریخ ۳ پایه دوازدهم رشته علوم و معارف اسلامی در مبحث مربوط به درس غزنویان، درباره رشد و اعتلای علوم دینی در مقایسه با سایر علوم، مطالبی مطرح شده است، بطوریکه دانش‌آموزان به این نتیجه می‌رسند که علوم دینی نسبت به سایر علوم از جایگاه برتر و ویژه‌ای برخوردار است. دبیر خلاق باید بحث مربوط به این بخش را طوری هدایت نماید که دانش‌آموزان متوجه باشند که پیشرو بودن یک حکومت در یک رشته خاص، برای آن جامعه نتایج سودمندی در بر نخواهد داشت و آنچه که باید مورد توجه قرار گیرد، رشد متعادل تمام دانش‌ها در کنار هم می‌باشد. هر زمان که حکومت‌گران فرصت برابر در اختیار رشته‌های گوناگون علمی قرار داده‌اند، علوم مختلف، رشد همسانی داشته‌اند که باعث موفقیت آن حکومت‌ها شده است، مانند حکومت‌های سامانی و آل بویه.

ابزار و شیوه‌های کمک‌آموزشی (تسهیل یادگیری)

وسایل کمک آموزشی، اعم از ساده و پیچیده، به عنوان ابزاری برای ایجاد تسهیل در امر تدریس و یادگیری در نظام‌های آموزشی به کار می‌روند. این وسایل از این حیث که تئوری و عمل را با هم ترکیب کرده‌اند، موجب ماندگاری یادگیری و تنوع‌بخشی در کلاس درس می‌شوند. با توجه به پیشرفت‌های علمی و فناورانه در عصر حاضر، وسایل کمک آموزشی به عنوان یک رابط توانسته‌اند نقش خود را به خوبی ایفا نمایند. بدیهی است چنانچه معلمان مهارت‌های لازم را برای کاربرد این وسایل داشته باشند، میزان اثربخشی آنها نیز بیشتر خواهد شد (قهرمانی، ۱۳۸۳: ۵۸). از جمله تجارب تدریس در این حیطه، بهره‌گیری از وسایل کمک‌آموزشی از جمله دست‌سازه‌های دانش‌آموزان و دست‌سازه‌های خودم می‌باشد. مثل تهیه مجموعه سکه‌ها (شکل ۱)، مجموعه عکس‌ها (شکل ۲)، تهیه نمودارهای مختلف مربوط به ظهور و سقوط دولت‌ها (شکل ۳) و نمودارهای مقایسه‌ای عملکردهای فرمانروایان یا سلسله‌های مختلف (شکل ۴) که تأثیر مثبتی بر جلب علاقه دانش‌آموزان و درک آسان‌تر مباحث درس دارد.

طراحی وبلاگ جهت استفاده دانش‌آموزان، پخش فیلم، تهیه پاورپوینت و کلیپ‌های آموزشی که در کلاس ارائه می‌شود، تأثیر مطلوبی بر یادگیری درس دارد.

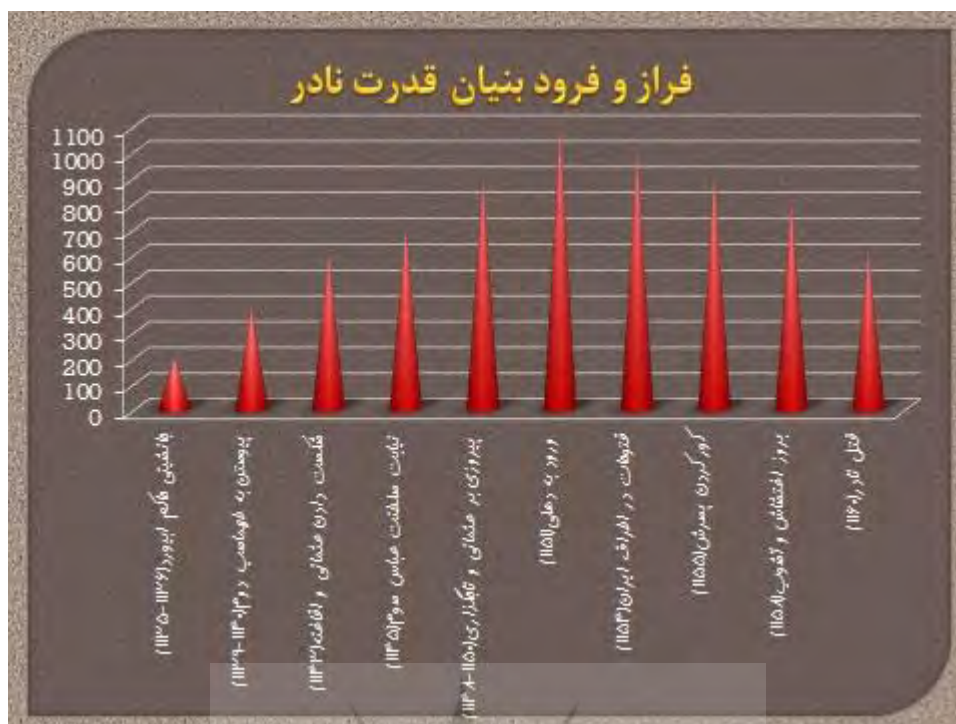
شکل ۱: مجموعه سکه‌ها برای ارائه در کلاس

در کنار این موارد، تشکیل نمایشگاه‌های دست‌سازه‌های دانش‌آموزی در پایه‌های مختلف (شکل ۵)، علاوه بر افزایش جذابیت درس تاریخ، باعث می‌شود که دانش‌آموزان، خود داوطلبانه برای تهیه و ساخت این وسایل اعلام آمادگی نمایند که نتیجه آن، تقویت موقعیت درس تاریخ در مدرسه می‌باشد.

همچنین شرکت دادن دانش‌آموزان در انواع مسابقات و المپیادهای علمی تاریخ، کنفرانس‌های علمی (شکل ۶) و مسابقات همیار معلم در سطوح مختلف، از دیگر تجاربی است که در سال‌های تدریس این درس داشته‌ام که در افزایش عمق یادگیری و تقویت اعتماد به نفس دانش‌آموزان و مسئولیت‌پذیری آنها در زندگی اثربخش است.

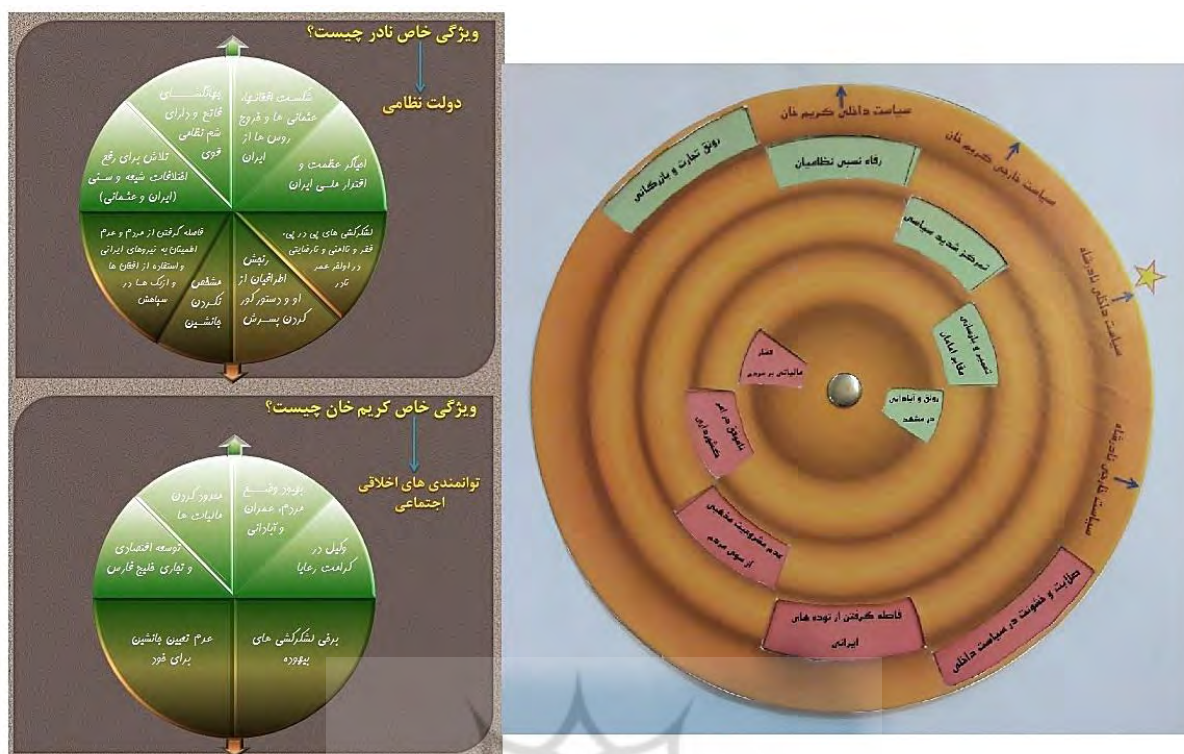
شکل ۲: نمونه‌ای از تصاویر برای ارائه در کلاس
 پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 پرتال جامع علوم انسانی

شکل ۳: یک نمونه نمودار برای نمایش فراز و فرود قدرت سلسله‌ها

از دیگر تجارب تدریس تاریخ که در کلاس‌های درس برای ایجاد جوی متفاوت اجرا می‌شود، طرح مفاهیم درس بصورت نمایشی و دیالوگ‌گویی از سوی دانش‌آموزان و دبیر می‌باشد. مثلاً بخش مربوط به اقدامات فتحعلی‌شاه، عباس میرزا، اقدامات ناصرالدین شاه، اهداف روسیه و انگلیس، عهدنامه‌ها و ... بصورت دیالوگ‌های نمایشی در کلاس ارائه می‌شود.

بعنوان مثال، یکی از دانش‌آموزان می‌تواند نقش روسیه را از اول سال بر عهده بگیرد و در هر بخشی که مطالب مربوط به روسیه باشد بصورت محاوره‌ای بیان کند. دانش‌آموزان دیگر نیز در نقش کشورهای دیگر، در نوبت خود آن مطالب را بازگو می‌نمایند. خودم نیز بصورت محاوره‌ای از طرف ناصرالدین‌شاه یا فتحعلی‌شاه یا عباس میرزا مفاهیم را ارائه می‌کنم؛ مثلاً بخشی از دیالوگ من بعنوان عباس میرزا: "ارتش ایلیاتی قاجار مانند ارتش‌های اروپایی نیست. ارتش روسیه، حرفه‌ای و آموزش دیده است. ایران سلاح آتشین ندارد. ارتش حرفه‌ای ندارد. باید فکری کرد ... و چاره‌ای اندیشید ..."

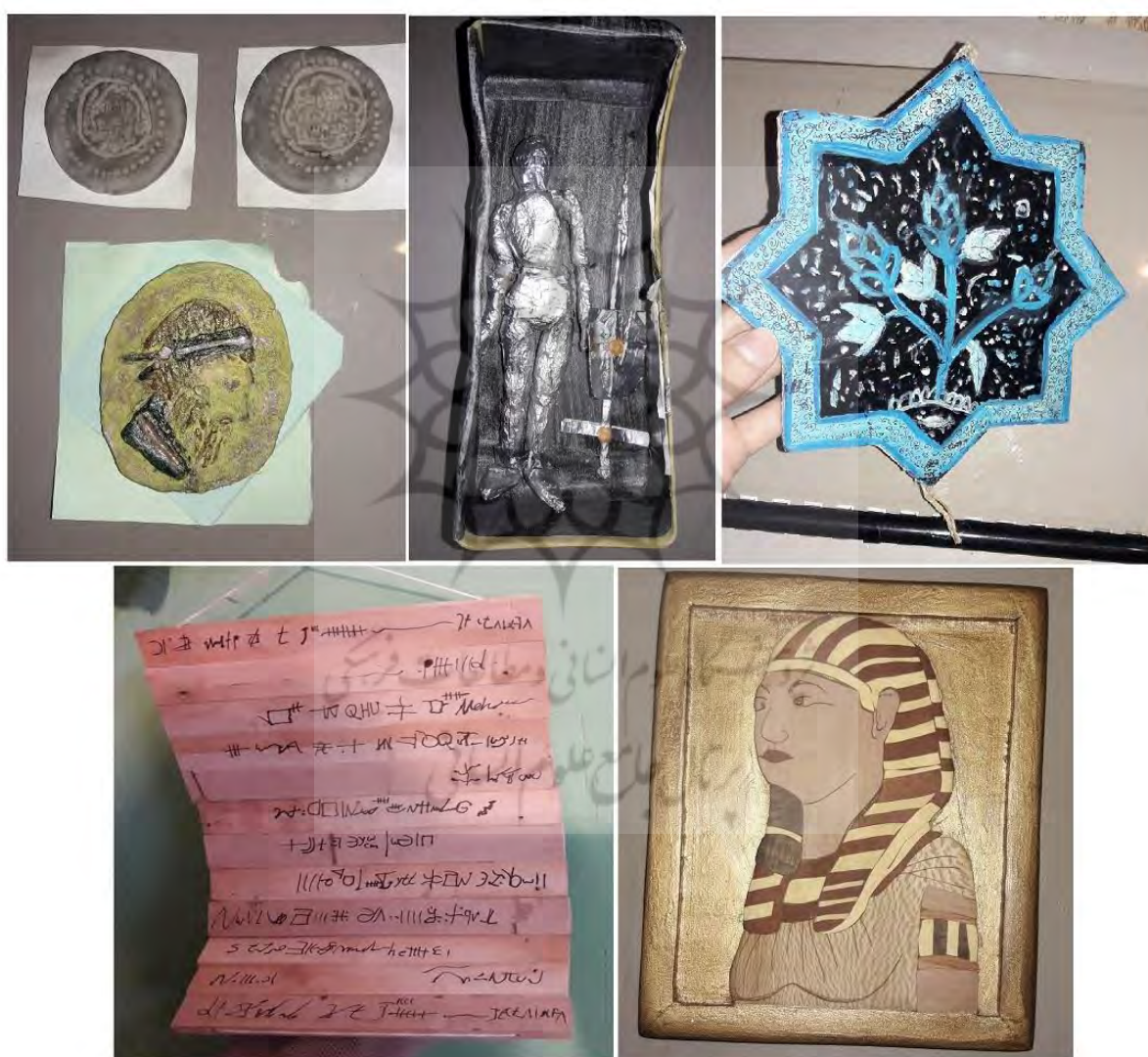
شکل ۴: چند نمونه نمودار و ابزار مقایسه‌ای

شیوه‌های مشارکتی آموزش تاریخ (همیار معلم)

تجربه دیگری که در طول سال‌های تدریس از آن بهره برده‌ام، استفاده از شیوه‌های مشارکتی (گروه‌بندی دانش-آموزان) و انتخاب همیار معلم در فرایند یاددهی و یادگیری می‌باشد (شکل ۷). از میان الگوهای گوناگون تدریس فعال، پشتوانه نظری همیاری در یادگیری محتوای درسی، بسیار قدیمی است و می‌توان رد پای آن را در آثار ارسطو و افلاطون جستجو نمود. جان دیویی از سرشناس‌ترین صاحب‌نظرانی است که مفهوم همیاری را در خلال نیمه اول قرن بیستم به خوبی معرفی کرده است. سازوکار این الگو به سبب وجود عوامل بارز و مؤثری چون روابط مثبت میان اعضا، همکاری در گروه‌های یادگیری، مسئولیت‌پذیری فردی و پیامدهای رضایت‌بخش گروهی، موجب دستاوردهای مثبت و شاخص در آموزش و پرورش دانش‌آموزان می‌گردد. دانش‌آموزانی که از این طریق به یادگیری می‌پردازند، نه تنها بهتر فرامی‌گیرند، بلکه از یادگیری لذت بیشتر می‌برند، زیرا به جای اینکه شنونده صرف باشند فعالانه در جریان یادگیری مشارکت می‌کنند و خود را مسئول یادگیری خویش می‌دانند (جوینس، ۱۳۸۸: ۴۸).

استفاده از همیار معلم در تدریس تاریخ کارایی قابل‌توجهی دارد و پیشنهاد می‌کنم که همکاران حتماً از این روش در کلاس خود استفاده کنند. همیار معلم تمام وظایف دبیر را بر عهده می‌گیرد و با همکاری گروه‌ها، فعالیت‌های مربوط به تدریس، فعالیت‌های ضمن تدریس، ارجاع به کتاب، نقشه، جداول بصورت هماهنگ به اجرا در می‌آید. دانش‌آموزان درس جدید را پیش‌مطالعه نموده و در کلاس حاضر می‌شوند و سؤالات ارزشیابی مرحله‌ای و پایانی را نماینده گروه‌ها یا یکی از اعضای گروه، پس از همفکری و تبادل نظر با اعضا، پاسخ می‌دهد. بخش‌های مربوط به

فعالیت‌ها که نیاز به ارائه نظر هر گروه دارد، به نوبت توسط گروه‌ها بازگو می‌شود و کامل‌ترین نظر پیشنهادی، توسط همیار معلم و زیر نظر دبیر، انتخاب و توسط دانش‌آموزان ثبت می‌شود. همیار معلم برای تدریس جذاب‌تر درس می‌تواند از روش‌های بارش فکری، اکتشافی، ارائه محتوای الکترونیکی و کلیپ‌های آموزشی استفاده نماید. استفاده از این روش مزایای بسیاری دارد. کلاس درس را از حالت رسمی خارج نموده و دوستی و صمیمیت را میان دانش‌آموزان افزایش می‌دهد و چون همه دانش‌آموزان به نحوی درگیر درس بوده‌اند، دانش‌آموزان ضعیف‌تر نیز توانمندی‌های ذهنی خود را تقویت و اشکالات درسی خود را رفع می‌نمایند. در این روش، نقش کلیدی معلم در امر تدریس، به راهنمای عمل تغییر می‌کند و اندیشه‌ها و ذهن همه دانش‌آموزان به نحوی درگیر درس می‌شود و یادگیری اثربخش و ماندگار در ذهن و روح و روان آنها پدید می‌آید.

شکل ۵: نمونه‌هایی از دست‌سازه‌های دانش‌آموزان

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

بسیاری از برنامه‌ها و عملکردهای گذشتگان این سرزمین، کارآمد و ارزشمند بوده‌اند و می‌بایستی آنها را از گوشه و کنار و لابه‌لای کتب و منابع استخراج نموده و در جامعه کنونی به کار ببندیم. در کلاس‌های درس، هدایت بحث‌های چالش‌برانگیز یکی از هنرهای دبیر تاریخ می‌باشد تا با شیوه‌های خلاق تلاش نماید که دانش‌آموزان تحقیق در موضوعات مختلف را جایگزین تقلید و اقتباس از ذهنیات و اندیشه‌های دیگران کنند و خود با شناخت و پژوهش، به ترسیم ابعاد و دیدگاه‌های ذهنی خود اقدام نمایند، بطوریکه بتوانند برداشت‌های منطقی و عقلانی از رویدادها را جایگزین نتیجه‌گیری‌های غیرواقعی یا آرمانی نمایند. استفاده از شیوه‌های مشارکتی از جمله بهره‌گیری از همکاری دانش‌آموزان و طرح همیار معلم، فضای آرام و دور از اضطراب و جذاب را برای فراگیری درس تاریخ فراهم می‌آورد و یادگیری را پایدارتر می‌سازد، همچنین باعث فروریختن فاصله و اختلاف سطح درسی دانش‌آموزان می‌شود و همدلی و احترام متقابل میان آنها را ارتقا می‌بخشد. همانطور که می‌دانیم درس تاریخ محدوده زمانی و مکانی نمی‌شناسد، در تدریس تاریخ از هر شیوه ابتکاری و وسایل کمک‌آموزشی می‌توان در پرورش کردن کلاس و تعمیق یادگیری بهره برد. همچنین پیشنهاد می‌شود برای جبران و تکمیل ساعت تدریس تاریخ، بخصوص در پایه دوازدهم انسانی، یک ساعت بعنوان «زنگ تحقیق و پژوهش» به آن اضافه شود. این امر، کیفیت کار دبیران تاریخ را ارتقاء و انگیزه‌های دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد.

شکل ۶: مسابقات کنفرانس دانش آموزی و تهیه پوستر

شکل ۷: همیار معلم در کلاس

منابع و مأخذ

- الوانی، سید مهدی (۱۳۷۸)، مدیریت عمومی. تهران: نشر نی.
- جاودانی، محمد (۱۳۹۱)، استراتژی‌های تدریس و مدیریت کلاس. قم، چاپ اول: انتشارات نفیس ماندگار.
- جویس، بروس؛ ویل، مارشا؛ کالهن، امیلی (۱۳۸۸)، الگوهای تدریس ۲۰۰۴، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران، چاپ سوم: انتشارات کمال تربیت.
- دهباشی، مهدی (۱۳۹۰)، فرهنگ جامع اصطلاحات فلسفی. تهران، چاپ اول: نشر ریسمان.
- روزنامه آرمان ملی، نسیم نیستان، بهمن ۱۳۹۷.
- رئوف، علی (۱۳۷۹)، جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم ایران. وزارت آموزش و پرورش، پژوهشکده تعلیم و تربیت، واحد انتشارات.
- سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۷)، روانشناسی پرورشی نوین. تهران، چاپ ششم: انتشارات دوران.
- شعبانی، حسن (۱۳۸۳)، مهارت‌های آموزشی و پرورشی. تهران، چاپ هیجدهم: انتشارات سمت.

- قهرمانی، جعفر (۱۳۸۳)، تأثیر وسایل کمک آموزشی در تدریس و یادگیری، ماهنامه پیوند، شماره ۲۹۵-۲۹۴: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

